ODAM SAVDOSI JINOYATLARINI TERGOV QILISHNING XUSUSIYATLARI

Abdulxaqov Yahyojon Artiqbayevich

IIV Tergov departamenti boshligi

Yuridik fanlari bo'yicha Falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Odam savdosi keng tarqalgan va tanbeh bo'ladigan jinoyat bo'lib, insonni asosiy inson huquqlari va qadr-qimmatidan mahrum qiladi. Odam savdosi bilan bog‘liq jinoyatlarni tergov qilish o‘ziga xos ko‘nikmalar majmuasini, tegishli qonunlarni har tomonlama bilishni, huquqni muhofaza qiluvchi organlar, nodavlat notijorat tashkilotlari va xalqaro tashkilotlarning hamkorlikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladi. Ushbu maqolada odam savdosi jinoyatlarini tergov qilishning xususiyatlari, tergovchilar duch keladigan qiyinchiliklar va ushbu huquqbuzarlikni bartaraf etishda ilg'or tajribalar o'rganiladi.

Kalit so'zlar: Odam savdosi, jinoyat, huquqbuzarlik, qonunchilik, xalqaro munosabatlar, jazo.

Odam savdosi jinoyatlarini tergov qilish jinoyatning turli qirralarini, jumladan, yollash, tashish, ekspluatatsiya qilish va jabrlanuvchilarni majburlash kabilarni o‘rganuvchi ko‘p qirrali yondashuvni taqozo etadi. Tergovchilar odam savdosi bilan bog'liq bo'lgan ko'p qirrali unsurlar haqida chuqur tushunchaga ega bo'lishi va dalillarni to'plash va odam savdosiga qarshi kuchli ish ochish uchun keng qamrovli tergov strategiyasidan foydalanishi kerak. Odam savdosi jinoyatlarini tergov qilishda jabrlanuvchiga yo‘naltirilgan yondashuv muhim ahamiyatga ega. Huquq-tartibot idoralari odam savdosidan jabrlanganlarning zaifligini tan olgan holda, tergov jarayonida jabrlanuvchilarning xavfsizligi, farovonligi va imkoniyatlarini kengaytirishga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Ushbu yondashuv jabrlanuvchilar uchun guvohlik berishlari uchun qulay muhit yaratish, muhim xizmatlardan foydalanishni ta'minlash va qayta jarohatlanish xavfini kamaytirishni o'z ichiga oladi.

Odam savdosi jinoyatlarini tergov qilish turli manfaatdor tomonlar, jumladan, huquqni muhofaza qilish idoralari, prokurorlar, jabrlanuvchilarning himoyachilari va ijtimoiy xizmat ko'rsatuvchi provayderlar o'rtasida hamkorlik va muvofiqlashtirishni talab qiladi. Idoralararo hamkorlik axborot, tajriba va resurslar almashinuvini osonlashtiradi, natijada odam savdosi bo‘yicha tergov va ta'qiblar samaradorligini oshiradi. Tergovchilar odam savdosi dinamikasini, jumladan savdogarlar tomonidan qo'llaniladigan taktikalarni, jabrlanuvchilarning zaif tomonlarini, tashish yo'llari va usullarini chuqur bilishlari kerak. Ushbu bilim huquqni muhofaza qilish organlariga odam savdogarlarini faol ravishda

aniqlash va ularni to'xtatish, odam savdosi tarmoqlarini yo'q qilish va potentsial qurbonlarni ekspluatatsiyadan himoya qilish imkonini beradi.

Odam savdosi bilan bog‘liq jinoyatlar ko‘pincha kam xabar qilinadi, bu esa tergovchilarga jinoyatning ko‘lami va tarqalishini to‘g‘ri baholashni qiyinlashtiradi. Ko'pgina qurbonlar qo'rquv, majburlash yoki huquqni muhofaza qilish organlariga ishonchsizlik tufayli oldinga chiqishga ikkilanadi. Bundan tashqari, odam savdosi qurbonlarini aniqlash murakkab bo'lishi mumkin, ayniqsa ekspluatatsiya qonuniy ko'rinadigan sohalarda sodir bo'lgan hollarda. Odam savdosining transmilliy tabiati tergovchilar uchun jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi. Odam savdosi bilan shug‘ullanuvchilar huquqni muhofaza qilish organlaridan qochish uchun huquqiy va yurisdiksiyaviy murakkabliklardan foydalanib, chegaralar orqali faoliyat yuritadilar. Natijada xalqaro hamkorlik va axborot almashish transmilliy odam savdosi holatlarini samarali tergov qilish va jinoiy javobgarlikka tortish uchun muhim ahamiyatga ega. Jabrlanuvchilar bilan hamkorlik qilish va himoya qilish odam savdosi bilan bog'liq jinoyatlarni tergov qilishda muhim ahamiyatga ega. Biroq jabrlanuvchilar ko‘pincha huquq-tartibot idoralari bilan hamkorlik qilishda jiddiy to‘siqlarga duch kelishadi, jumladan, ta’qibdan qo‘rqish, tilto‘siqlari, immigratsiya maqomi va hokimiyatga ishonchsizlik. Jabrlanuvchilarning xavfsizligi va xavfsizligini ta'minlash va ularning tergovda faol ishtirokini rag'batlantirish huquqiy, amaliy va axloqiy mulohazalarning nozik muvozanatini talab qiladi.

Odam savdosi jinoyatlarini tergov qilishning ilg‘or tajribalari. Odam savdosi bilan bog‘liq jinoyatlarni tergov qilish huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlarini doimiy ravishda o‘qitish va malakasini oshirishni taqozo etadi. Ixtisoslashtirilgan o'quv dasturlari jabrlanuvchini identifikatsiya qilish, jabrlanuvchiga yo'naltirilgan tergov usullari, jarohatlar haqida ma'lumotga ega bo'lgan suhbat va odam savdosi bilan bog'liq ishlarni ko'rib chiqishning huquqiy va axloqiy jihatlariga e'tibor qaratish kerak. Jabrlanuvchilarni muvofiqlashtirilgan qo'llab-quvvatlash xizmatlari, shu jumladan boshpana, tibbiy yordam, yuridik yordam va psixologik maslahatlar jabrlanuvchilar bilan hamkorlik qilish va tiklanishni osonlashtirishda ajralmas hisoblanadi. Huquqni muhofaza qilish idoralari nodavlat tashkilotlari va xizmat ko‘rsatuvchi provayderlar bilan tergov jarayonida va tergov jarayonida jabrlanuvchilarga zarur yordam ko‘rsatilishini ta’minlashi kerak.

Xulosa qilib aytganda, odam savdosi bilan bog‘liq jinoyatlarni tergov qilish murakkab va ko‘p qirrali ish bo‘lib, jabrlanuvchiga yo‘naltirilgan yondashuvni, hamkorlikni va odam savdosi dinamikasini chuqur anglashni talab qiladi. Ushbu jinoyatlarni tergov qilish bilan bog‘liq qiyinchiliklarga qaramay, ilg‘or tajribalarni joriy etish, uzluksiz malaka oshirish va strategik hamkorlik huquqni muhofaza qilish organlarining odam savdosiga qarshi kurashish salohiyatini oshirish va aybdorlarni

javobgarlikka tortish imkonini beradi. Jabrlanuvchilarni himoya qilishga ustuvor ahamiyat berish, hamkorlikdagi sa'y-harakatlarni kuchaytirish va jamoatchilik xabardorligini oshirish orqali tergovchilar odam savdosi tarmoqlarini yo'q qilish va ushbu dahshatli jinoyat nishoniga olinganlarning huquqlari va qadr-qimmatini himoya qilishda muhim rol o'ynashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. G’afforov, M. (2023). ODAM SAVDOSI–DAVR MUAMMOSI. Академические исследования в современной науке, 2(13), 280-285.
2. Abdullajonov, A. A. (2023). JINOYATLARNI TERGOV QILISHDA AYOLLAR TIPINING O ‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 23(4), 90-96.
3. Shaxzodxo’ja, A. (2022). ODAM SAVDOSI–INSONIYAT KUSHANDASI. PEDAGOG, 5(4), 24-29.